

ZARZĄDZENIE PREZESA POLSKIEGO KOMITETU NORMALIZACJI I MIAR

z dnia 6 listopada 1972 r.

w sprawie określenia narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji oraz warunków zgłaszania tych narzędzi do legalizacji.

Na podstawie art. 6 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 8 ust. 1 i art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o miarach i narzędziach pomiarowych (Dz. U. z 1966 r. Nr 23, poz. 148 i z 1972 r. Nr 11, poz. 83) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przez użyte w zarządzeniu wyrażenia:

- 1) „narzędzia pomiarowe” — rozumie się wzorce miar, wzorce fizycznych, chemicznych i innych własności materii i materiałów oraz przyrządy pomiarowe,
- 2) „kontrolne narzędzia pomiarowe” — rozumie się narzędzia pomiarowe wyższej dokładności, przeznaczone wyłącznie do wzorcowania i sprawdzania użytkowych narzędzi pomiarowych,
- 3) „użytkowe narzędzia pomiarowe” — rozumie się narzędzia pomiarowe służące do pośredniego lub bezpośredniego dokonywania pomiarów,
- 4) „okres ważności legalizacji” — rozumie się okres, w którym narzędzia mogą być stosowane do celów oraz w zakresie i warunkach określonych przepisami dotyczącymi poszczególnych narzędzi pomiarowych.

§ 2. Narzędzia pomiarowe podlegające obowiązkowi legalizacji oraz okresy ważności legalizacji tych narzędzi określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. Obowiązek legalizacji rozciąga się na użytkowe narzędzia pomiarowe stosowane do kontroli jakości surowców, materiałów, półwyrobów i wyrobów oraz do kontroli i regulacji przebiegu procesów technologicznych w produkcji. Użytkowe narzędzia pomiarowe podlegające obowiązkowi legalizacji oraz okresy ważności legalizacji tych narzędzi określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 4. 1. Narzędzia pomiarowe wytwarzane w kraju, podlegające obowiązkowi legalizacji, powinny być zalegalizowane przed oddaniem ich do sprzedaży lub stosowania; obowiązek uzyskania legalizacji ciąży na wytwórcy narzędzia pomiarowego.

2. Narzędzia pomiarowe określone w ust. 1 przeznaczone do wywozu za granicę nie podlegają obowiązkowi uzyskania legalizacji; narzędzia te mogą być legalizowane na wniosek zgłaszającego.

3. Jeżeli odbiorcą wytworzonych w kraju narzędzi pomiarowych jest zakład, w którym znajduje się punkt legalizacyjny powołany do legalizacji narzędzi pomiarowych masowo stosowanych przez ten zakład (np. liczników energii elektrycznej, gazomierzy, wodomierzy itp.), zakładowi takiemu, za jego zgodą, mogą być dostarczone przez wytwórcę nie zalegalizowane narzędzia pomiarowe, które powinny być legalizowane w tym punkcie legalizacyjnym.

4. Dostarczenie przez wytwórcę narzędzi pomiarowych nie legalizowanych innym odbiorcom niż określone w ust. 3 oraz w innych wypadkach niż określone w ust. 2 może nastąpić tylko z przyczyn gospodarczo uzasadnionych za zezwoleniem Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar.

§ 5. 1. Taksometry, szybkościomierze, przepływomierze i odmierzacze paliw ciekłych mogą być przeznaczone do

sprzedaży lub oddane do stosowania po wstępnej legalizacji, polegającej na sprawdzeniu ich przed zainstalowaniem lub ustawieniem w miejscu stosowania. Narzędzia te po zainstalowaniu lub ustawieniu w miejscu stosowania, a przed oddaniem ich do stosowania powinny być zgłoszone do legalizacji ostatecznej, polegającej na sprawdzeniu tych narzędzi w miejscu i w warunkach stosowania.

2. Obowiązek uzyskania legalizacji wstępnej narzędzi pomiarowych wymienionych w ust. 1 ciąży na: wytwórcy, wykonawcy naprawy lub jednostce zamawiającej te narzędzia w przedsiębiorstwie handlu zagranicznego, a obowiązek uzyskania legalizacji ostatecznej — na wykonawcy montażu tych narzędzi w miejscu ich stosowania.

§ 6. 1. Wagi analityczne mogą być przeznaczone do sprzedaży po wstępnej legalizacji. Narzędzia te podlegają legalizacji ostatecznej po ich sprawdzeniu w miejscu i w warunkach stosowania. Obowiązek uzyskania legalizacji wstępnej wag analitycznych ciąży na wytwórcy, a obowiązek uzyskania legalizacji ostatecznej — na wykonawcy montażu tych wag w miejscu ich stosowania.

2. Wagi analityczne sprowadzane z zagranicy podlegają legalizacji ostatecznej w miejscu i w warunkach stosowania; obowiązek uzyskania legalizacji ciąży na wykonawcy montażu.

§ 7. Narzędzia pomiarowe podlegają obowiązkowi legalizacji po każdorazowej naprawie przed oddaniem ich do stosowania; obowiązek uzyskania legalizacji ciąży na wykonawcy naprawy.

§ 8. Sprzedawcom wolno przechowywać i sprzedawać narzędzia pomiarowe tylko z ważną i nie naruszoną cechą legalizacyjną lub ważnym świadectwem legalizacji; powinni oni narzędzia te przechowywać w taki sposób, aby nie utraciły swoich własności metrologicznych przed upływem okresu ważności legalizacji. Bezpośrednio przed wygaśnięciem ważności cechy legalizacyjnej lub świadectwa legalizacji narzędzia te należy zgłosić do ponownej legalizacji.

§ 9. 1. Narzędzia pomiarowe sprowadzone z zagranicy i podlegające obowiązkowi legalizacji:

- 1) których legalizacja w myśl przepisów odbywa się w miejscu ich ustawienia lub stałego stosowania, powinny być zalegalizowane przed oddaniem ich do stosowania, przy czym obowiązek zgłoszenia tych narzędzi do legalizacji ciąży na wykonawcy montażu narzędzia; jeżeli montażu narzędzia pomiarowego dokonał dostawca zagraniczny, obowiązek zgłoszenia do legalizacji narzędzia ciąży na jednostce, która będzie stosować narzędzia,
- 2) inne niż wymienione w pkt 1 powinny być zgłoszone do legalizacji przez jednostkę zamawiającą te narzędzia w przedsiębiorstwie handlu zagranicznego i mogą być oddane do sprzedaży bądź stosowania dopiero po ich zalegalizowaniu.

2. Narzędzia pomiarowe wytworzone za granicą, jeżeli są zaopatrzone w cechę legalizacyjną powołanego do tego organu kraju wytwórcy, mogą być instalowane za granicą na polskich statkach i innych jednostkach pływających. Do okresów ważności legalizacji takich narzędzi stosuje się odpowiednio przepisy § 10.

§ 10. 1. Jednostka stosująca narzędzie pomiarowe obowiązana jest zgłosić je do legalizacji przed upływem okresu ważności legalizacji.

2. Jeżeli okres ważności legalizacji wyrażony jest w miesiącach, to liczy się go od pierwszego dnia tego miesiąca, w którym legalizacja została dokonana. Jeżeli okres ważności legalizacji wyrażony jest w latach, to liczy się go od pierwszego stycznia tego roku, w którym legalizacja została dokonana.

§ 11. Traci moc zarządzenie Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar z dnia 5 października 1966 r. w sprawie określenia narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji oraz warunków zgłaszania tych narzędzi do legalizacji (Monitor Polski z 1966 r. Nr 58, poz. 282 i z 1970 r. Nr 4, poz. 38).

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
Prezes Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar:

w z. T. Podgórski

Załącznik nr 1 do zarządzenia Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar z dnia 6 listopada 1972 r. (poz. 284).

WYKAZ NARZĘDZI POMIAROWYCH PODLEGAJĄCYCH OBOWIĄZKOWI LEGALIZACJI

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
	A. Narzędzia do pomiaru geometrycznych wielkości ciał stałych.	
	<i>1. Narzędzia do warsztatowych pomiarów długości i kąta.</i>	
1	Kontrolne płytki wzorcowe (podstawowe), tj. płytki najwyższej klasy dokładności w zakładzie wytwórczym, służące do sprawdzania metodą porównawczą płytek wzorcowych niższych klas dokładności, zwanych podporządkowanymi oraz do wzorcowania najdokładniejszych narzędzi pomiarowych	13 miesięcy
	<i>2. Narzędzia do pomiarów liniowych i powierzchni.</i>	
2	Przymiary sztywne liniowe: a) kontrolne b) użytkowe (z wyjątkiem geodezyjnych)	3 lata jeden raz po wyprodukowaniu
3	Przymiary wstępowe metalowe: a) kontrolne b) użytkowe	25 miesięcy 3 lata
4	Przymiary bławatne	jeden raz po wyprodukowaniu
5	Średnicomierze do drewna	3 lata
6	Przymiary do pomiaru wysokości napełnienia zbiorników	okres ważności legalizacji odpowiada okresowi legalizacji zbiorników
7	Sita do klasyfikacji jęczmienia browarnego: a) kontrolne b) użytkowe	13 miesięcy 3 lata
8	Przyrządy do pomiaru długości drutu, kabli, tkanin, materiałów taśmowych, papierowych i innych	3 lata
9	Drogomierze stacyjne	25 miesięcy
10	Ramy do pomiaru drewna w stosach	3 lata
11	Przyrządy do pomiaru powierzchni skór (planimetry i maszyny do pomiaru powierzchni skór)	3 lata
12	Pipety do określania szybkości opadania krwinek: a) kontrolne b) użytkowe	25 miesięcy jeden raz po wyprodukowaniu
	B. Narzędzia do pomiaru masy.	
13	Narzędzia kontrolne do sprawdzania odważników i wag: a) zwyczajnych i dokładniejszych b) analitycznych, technicznych i torsyjnych	13 miesięcy 25 miesięcy
14	Odważniki handlowe zwyczajne i dokładniejsze	3 lata
15	Odważniki analityczne i techniczne	25 miesięcy

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
16	Wagi użytkowe zwyczajne i dokładniejsze: a) dźwigniowo-obciążnikowe, z wyjątkiem wag prostych uchylnych i wag do użytku domowego b) dźwigniowo-sprężynowe, z wyjątkiem wag do użytku domowego c) elektroniczne d) izotopowe e) dozowniki objętościowe	3 lata 3 lata 3 lata 3 lata 3 lata
17	Wagi wysokiej dokładności: a) analityczne, techniczne i torsyjne b) hydrostatyczne	25 miesięcy jeden raz po wyprodukowaniu i po każdej naprawie
C. Narzędzia do pomiaru wielkości kinematycznych.		
<i>1. Narzędzia do pomiaru czasu i częstotliwości.</i>		
18	Chronometry okrętowe	4 lata
19	Stopery: a) mechaniczne b) elektryczne	13 miesięcy 25 miesięcy
20	Sprawdzarki dobowego chodu zegarów (chronokomparatory)	25 miesięcy
21	Częstotliwościomierze kontrolne: a) o dokładności niższej niż 10^{-6} b) o dokładności 10^{-6} i wyższej	25 miesięcy 3 lata
22	Generatory kontrolne: a) o dokładności niższej niż 10^{-6} b) o dokładności 10^{-6} i wyższej	25 miesięcy 3 lata
23	Zegary kwarcowe kontrolne	3 lata
<i>2. Narzędzia do pomiaru prędkości oraz liczby obrotów.</i>		
24	Tachometry: a) użytkowe b) kontrolne	3 lata 25 miesięcy
25	Szybkościomierze i drogomierze pojazdów wskazujące i rejestrujące (z wyjątkiem stosowanych do motocykli): a) użytkowe b) kontrolne	jeden raz po wyprodukowaniu i zainstalowaniu w pojeździe oraz po każdorazowej naprawie 25 miesięcy
26	Taksometry	13 miesięcy
27	Przyrządy do pomiaru prędkości pojazdów	13 miesięcy
28	Przetworniki przyspieszeń piezoelektryczne	13 miesięcy
29	Przetworniki prędkości indukcyjne o masie do 200 g	13 miesięcy
30	Mierniki i rejestratory drgań: a) do pomiaru drgań periodycznych b) do pomiaru drgań nieperiodycznych	13 miesięcy 13 miesięcy
D. Narzędzia do pomiaru objętości, przepływu płynów oraz do pomiaru ciśnienia.		
<i>1. Narzędzia do statycznego pomiaru objętości.</i>		
31	Pojemniki zwyczajne: a) jednomiarowe b) wielomiarowe (menzury zwyczajne) z wyjątkiem szklanych	jeden raz po wyprodukowaniu 3 lata
32	Pojemniki dokładniejsze	3 lata

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
33	Kolby: a) zwyczajne metalowe II rzędu b) kontrolne metalowe I rzędu c) kontrolne szklane d) szklane z jedną kreską klasy niedokładności „A” i „B”	3 lata 5 lat jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu
34	Pipety: a) do butyrometrycznego badania mleka pełnego lub śmietany b) do bakteriologicznego badania mleka c) laboratoryjne klasy niedokładności „A” i „B”	jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu
35	Biurety klasy niedokładności „A” i „B”	jeden raz po wyprodukowaniu
36	Mikrobiurety wg Banga klasy niedokładności „A” i „B”	jeden raz po wyprodukowaniu
37	Butyrometry	jeden raz po wyprodukowaniu
38	Menzury szklane zwyczajne i dokładniejsze, wzorcowane na wlew	jeden raz po wyprodukowaniu
39	Menzury wirówkowe do oznaczania zanieczyszczeń i wody w ropie i przetworach naftowych	jeden raz po wyprodukowaniu
40	Mierniki objętości mleka z podzielną pływakową	3 lata
41	Mierniki zużycia paliwa	3 lata
42	Beczki do piwa i wina oraz inne stosowane jako naczynia pomiarowe	3 lata
43	Zbiorniki pomiarowe stałe: a) odbieralniki spirytusu b) magazynowe do spirytusu c) do innych cieczy	4 lata 10 lat 11 lat
44	Cysterny pomiarowe	5 lat
45	Pojemnikowe odmierzacze cieczy	3 lata
46	Przyrządy sześcianujące do wody	25 miesięcy
47	Przyrządy sześcianujące do gazu	25 miesięcy
48	Zbiorniki kontrolne do sprawdzania przepływomierzy cieczy	5 lat
	<i>2. Przyrządy do pomiaru przepływu płynów.</i>	
49	Gazomierze kontrolne	25 miesięcy
50	Rotametry kontrolne	4 lata
51	Przepływomierze kontrolne komorowe do cieczy	6 miesięcy
52	Gazomierze użytkowe silnikowe	jeden raz po wyprodukowaniu i po każdorazowej naprawie
53	Wodomierze silnikowe: a) domowe b) przemysłowe	6 lat 4 lata
54	Przepływomierze paliw ciekłych i olejów mineralnych	3 lata
55	Odmierzacze paliw ciekłych z przepływomierzami	3 lata
56	Przepływomierze do cieczy spożywczych	3 lata
	<i>3. Narzędzia do pomiaru ciśnienia.</i>	
57	Manometry, wakuometry, manowakuometry sprężynowe użytkowe o zakresach wskazań nie mniejszych niż 0,06 MN/m ² (lub 0,6 kG/cm ²): a) zwykle b) z dodatkową podziałką temperatury c) z zespołem kontaktowym	3 lata 3 lata 3 lata

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
58	Manometry, wakuometry i monowakuometry kontrolne: a) sprężynowe b) hydrostatyczne	13 miesięcy jeden raz po wyprodukowaniu oraz w razie wymiany rurek pomiarowych
59	Ciśnieniomierze różnicowe kontrolne	5 lat
60	Mikromanometry kontrolne	5 lat
61	Manometry obciążnikowo-tłokowe	5 lat
62	Barometry i wysokościomierze kontrolne	25 miesięcy
63	Sfigmomanometry do pomiaru ciśnienia tętniczego krwi: a) sprężynowe b) hydrostatyczne	3 lata jeden raz po wyprodukowaniu oraz w razie wymiany rurek pomiarowych
E. Narzędzia kontrolne do pomiaru siły i wytrzymałości materiałów.		
64	Siłomierze kontrolne do sił statycznych	25 miesięcy
65	Wzorce twardości Brinella	jeden raz po wyprodukowaniu
66	Wzorce twardości Rockwella	jeden raz po wyprodukowaniu
67	Wzorce twardości Vickersa (makro)	jeden raz po wyprodukowaniu
68	Twardościomierze kontrolne	13 miesięcy
69	Stanowiska kontrolne do sprawdzania siłomierzy	każdorazowo po sprawdzeniu ustala Polski Komitet Norma- lizacji i Miar
F. Przyrządy do pomiaru wielkości elektrycznych.		
<i>1. Przyrządy do pomiaru prądu, napięcia, mocy, energii elektrycznej i oporu, sprawdzane prądem stałym lub zmiennym o niskiej częstotliwości.</i>		
70	Oporniki wzorcowe kontrolne	25 miesięcy
71	Ogniwa kontrolne	13 miesięcy
72	Oporniki precyzyjne kontrolne	25 miesięcy
73	Kompensatory kontrolne prądu stałego	25 miesięcy
74	Mostki kontrolne do pomiaru oporu prądem stałym	25 miesięcy
75	Amperomierze kontrolne	25 miesięcy
76	Woltomierze kontrolne	25 miesięcy
77	Watomierze kontrolne	25 miesięcy
78	Liczniki: a) energii elektrycznej prądu stałego, z wyjątkiem liczników elektrolitycznych b) transformatorowe pośrednie i półpośrednie oraz liczniki mocy nominalnej ponad 30 kilowatów c) inne nie wyszczególnione pod lit. a) i b)	4 lata 4 lata 11 lat
79	Liczniki godzin pracy silnika elektrycznego	3 lata
80	Liczniki kontrolne	13 miesięcy
81	Przekładniki energetyczne klasy 0,5 i dokładniejsze	jeden raz po wyprodukowaniu oraz po każdorazowej napra- wie
82	Przekładniki laboratoryjne klasy 0,2 i dokładniejsze: a) kontrolne b) użytkowe	5 lat jeden raz po wyprodukowaniu oraz po każdorazowej napra- wie

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
83	Mostki kontrolne do pomiaru błędów przekładników	25 miesięcy
84	Skrzynki obciążeń kontrolne dla przekładników o częstotliwości 50 Hz	25 miesięcy
	2. Przyrządy do pomiaru wielkości elektrycznych w elektronice.	
	1) Wzorce RLC:	
85	Wzorce indukcyjności stałe	13 miesięcy
86	Wzorce indukcyjności regulowane	13 miesięcy
87	Wzorce pojemności stałe	13 miesięcy
88	Wzorce pojemności regulowane	13 miesięcy
89	Wzorce oporności (w zakresie do 100 MHz)	13 miesięcy
	2) Przyrządy i wzorce do pomiarów impedancji, tłumienia oraz do pomiarów wartości skutecznej sinusoidalnego napięcia prądu i mocy w zakresie częstotliwości do 3000 MHz:	
90	Współosiowe wzorce impedancji w zakresie do 8,5 GHz	13 miesięcy
91	Współosiowe linie pomiarowe w zakresie powyżej 0,15 GHz	13 miesięcy
92	Kontrolne wzorce współczynnika strat dielektrycznych $\text{tg } \delta$ dielektryków w zakresie do 100 MHz	13 miesięcy
93	Kontrolne przetworniki termoelektryczne napięciowe	3 lata
94	Kontrolne przetworniki termoelektryczne prądowe	3 lata
95	Woltomierze kontrolne w zakresie od 10 mV do 100 V	13 miesięcy
96	Amperomierze kontrolne w zakresie od 10 mA do 2 A	13 miesięcy
97	Kontrolne termoelektryczne przetworniki mocy	3 lata
98	Kontrolne mierniki mocy, wyposażone w głowice absorbcyjne w zakresie do 10 mW	13 miesięcy
99	Kontrolne źródła sinusoidalnych wielkości napięcia prądu lub mocy	13 miesięcy
100	Tłumiki stosowane jako wzorce tłumienia w zakresie częstotliwości do 3000 MHz:	
	a) stałe	13 miesięcy
	b) regulowane	13 miesięcy
	3) Narzędzia do pomiaru wielkości akustycznych:	
101	Mikrofony elektrostatyczne pomiarowe	13 miesięcy
102	Mikrofony magnetoelektryczne pomiarowe	13 miesięcy
103	Mikrofony piezoelektryczne pomiarowe	13 miesięcy
104	Słuchawki magnetoelektryczne powietrzne i kostne	13 miesięcy
105	Słuchawki piezoelektryczne	13 miesięcy
106	Mierniki poziomu dźwięku techniczne i precyzyjne	13 miesięcy
107	Impulsowe mierniki poziomu dźwięku	13 miesięcy
108	Analizatory pasmowe i heterodynowe	3 lata
109	Przedwzmacniacze do przetworników dźwięku i wibracji	3 lata
110	Audiometry przeglądowe i kliniczne	13 miesięcy
	G. Narzędzia do pomiaru światła i barwy.	
111	Kontrolne wzorce światłości kierunkowej	} dla narzędzi pomiarowych wymienionych pod lp. 111 do 115 w okresie ustalonym każdorazowo w świadectwie legalizacji
112	Kontrolne wzorce strumienia świetlnego	
113	Kontrolne wzorce temperatury barwowej	

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych	
1	2	3	
114	Filtry kontrolne o znanym widmowym (całkowitym lub dla określonego obszaru widmowego) współczynniku przepuszczania w zakresie widma widzialnego oraz o znanych składowych trójchromatycznych dla wzorcowych źródeł światła	dla narzędzi pomiarowych wymienionych pod lp. 111 do 115 w okresie ustalonym każdorazowo w świadectwie legalizacji	
115	Wzorce bieli o znanym bezwzględnym widmowym (całkowitym lub dla określonego obszaru widmowego) współczynniku odbicia lub luminancji w określonej geometrii pomiarowej		
116	Kolorymetry kontrolne do pomiaru współrzędnych trójchromatycznych źródeł światła oraz składowych trójchromatycznych materiałów przepuszczających i odbijających		25 miesięcy
117	Luksomierze		25 miesięcy
118	Nitomierze		25 miesięcy
119	Monochromatory pryzmatyczne i siatkowe na zakres widmowy od 200—1000 nm		4 lata
H. Narzędzia do pomiaru temperatury.			
120	Pirometry monochromatyczne kontrolne		13 miesięcy
121	Termometry szklane kontrolne		jeden raz po wyprodukowaniu
122	Termometry szklane użytkowe: a) lekarskie b) techniczne do badań przetworów naftowych c) laboratoryjne ogólnego zastosowania (ze stałą ilością cieczy termometrycznej, bez urządzeń dodatkowych) o zakresie wskazań zawartym w przedziale —60 do 500°C z działką elementarną nie mniejszą niż 0,1°C d) meteorologiczne rtęciowe zwykłe e) meteorologiczne rtęciowe maksymalne		jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu jeden raz po wyprodukowaniu
123	Lampy termometryczne — wzorce temperatury czarnej		25 miesięcy
124	Kontrolne czujniki termometrów oporowych	13 miesięcy	
125	Termoelementy kontrolne	13 miesięcy	
J. Narzędzia do pomiaru promieniowania jonizującego.			
126	Dawkomierze kontrolne terapeutyczne promieniowania X i gamma	okres ustalony każdorazowo w świadectwie legalizacji	
127	Dawkomierze użytkowe terapeutyczne promieniowania X i gamma	okres ustalony każdorazowo w świadectwie legalizacji	
K. Narzędzia do pomiaru wielkości chemicznych i fizykochemicznych.			
128	Pehametry kontrolne	25 miesięcy	
129	Ciekłe i stałe wzorce pH o niedokładności poniżej 0,02 pH	jeden raz po wyprodukowaniu	
130	Konduktometry kontrolne	25 miesięcy	
131	Ciekłe wzorce konduktometryczne	jeden raz po wyprodukowaniu	
132	Wiskozymetry kontrolne kapilarne: Ubbelohdego, Pinkiewiczza i Vogel-Ossaga	jeden raz po wyprodukowaniu	
133	Wiskozymetry kontrolne Höpplera	jeden raz po wyprodukowaniu	
134	Ciekłe wzorce lepkości	okres ustalony każdorazowo w świadectwie legalizacji	
135	Wilgotnościomierze przewodnościowe (oporowe) do zboża i drewna	13 miesięcy	

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
136	Ciecze higrostatyczne — wzorce wilgotności względnej	jeden raz po wyprodukowaniu
137	Refraktometry kontrolne	25 miesięcy
138	Ciekłe i stałe wzorce refraktometryczne	jeden raz po wyprodukowaniu
139	Polarymetry kontrolne	25 miesięcy
140	Wzorce polarymetryczne	25 miesięcy
141	Wzorce spektrofotometryczne długości fal i natężenia światła	13 miesięcy
142	Kolorymetry chemiczne kontrolne (wizualne i fotoelektryczne) oraz spektrokolorymetry kontrolne	25 miesięcy
143	Wzorce spektrograficzne (emisyjne)	jeden raz po wyprodukowaniu
	L. Narzędzia do pomiaru gęstości cieczy i ciał stałych.	
144	Areometry użytkowe	jeden raz po wyprodukowaniu
145	Areometry kontrolne	jeden raz po wyprodukowaniu
146	Piknometry kontrolne	jeden raz po wyprodukowaniu
147	Ciekłe wzorce gęstości	jeden raz po wyprodukowaniu
148	Gęstościomierze zbożowe użytkowe	3 lata
149	Gęstościomierze zbożowe kontrolne	25 miesięcy

*) Przez pojęcie „jeden raz po wyprodukowaniu” należy rozumieć, że narzędzie pomiarowe jest tylko raz zalegalizowane, bezpośrednio po jego wyprodukowaniu, i legalizacja danego narzędzia pomiarowego jest tak długo ważna, jak długo narzędzie pomiarowe trwa w stanie nie uszkodzonym.

Załącznik nr 2 do zarządzenia Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar z dnia 6 listopada 1972 r. (poz. 284).

WYKAZ NARZĘDZI POMIAROWYCH UŻYTKOWYCH, STOSOWANYCH DO KONTROLI JAKOŚCI SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, PÓŁWYROBÓW I WYROBÓW ORAZ DO KONTROLI I REGULACJI PRZEBIEGU PROCESÓW TECHNOLOGICZNYCH W PRODUKCJI, NA KTÓRE ROZCIĄGA SIĘ OBOWIĄZEK LEGALIZACJI

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
	1. Narzędzia do pomiaru prędkości.	
1	Tachometry	3 lata
	2. Narzędzia do pomiaru masy.	
2	Odważniki użytkowe zwyczajne i dokładniejsze	3 lata
3	Odważniki analityczne i techniczne	25 miesięcy
4	Wagi użytkowe zwyczajne:	
	a) dźwigniowo-obciążnikowe	3 lata
	b) dźwigniowo-sprężynowe	3 lata
	c) elektroniczne	3 lata
	d) izotopowe	3 lata
	e) dozowniki objętościowe	3 lata
5	Wagi analityczne, techniczne i torsyjne	25 miesięcy
	3. Narzędzia użytkowe do pomiaru siły i wytrzymałości materiałów.	
6	Silomierze użytkowe klasy 1 i 2 do sił statycznych	25 miesięcy
7	Maszyny wytrzymałościowe klasy 1, 2 i 3 do prób statycznych rozciągania (zrywarki), do prób statycznych ściskania (prasy wytrzymałościowe) oraz do prób ściskania i rozciągania (uniwersalne maszyny wytrzymałościowe)	25 miesięcy

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych	Okresy ważności legalizacji narzędzi pomiarowych
1	2	3
8	Wzorce twardości Poldi	jeden raz po wyprodukowaniu *)
9	Twardościomierze Brinella	25 miesięcy
10	Twardościomierze Rockwella	25 miesięcy
11	Wgłębniki diamentowe Rockwella	jeden raz po wyprodukowaniu i po każdorazowym przeszlifowaniu powierzchni roboczej
12	Twardościomierze Vickersa	25 miesięcy
13	Wgłębniki diamentowe Vickersa	jeden raz po wyprodukowaniu i po każdorazowym przeszlifowaniu powierzchni roboczej
14	Młoty wahadłowe typu Charpy'ego	5 lat
15	Przyrządy do badania tłoczności blach metodą Erichsena	jeden raz po wyprodukowaniu

*) Przez pojęcie „jeden raz po wyprodukowaniu” należy rozumieć, że narzędzie pomiarowe jest tylko raz zalegalizowane, bezpośrednio po jego wyprodukowaniu, i legalizacja danego narzędzia pomiarowego jest tak długo ważna, jak długo narzędzie pomiarowe trwa w stanie nie uszkodzonym.